

Új köntösben a Kincskereső

Megszületésének 10. évében új köntösben jelenik meg a Szegeden szerkesztett gyermekirodalmi folyóirat, a Kincskereső. A januári szám címlapján könyvsátorból kandákolnak ki a tinédzseres Snyksznian Wanda grafikusművész rajza. Ő készítette az új emblémát, a rovátfejeket, a lap illusztrációit, s a hátsó borítón ő kíván boldog új évet a lap olvasóinak.

„Agyon lisen minden jót az új esztendőben! / Jobb időt, mint tavol volt, ez új esztendőben. / Jó tavaszt, őszet, telet, nyárt, jó termést és jó vészt / Ez új esztendőben!” — ez a köszöntő indítja az idei első lapszám irodalmi anyagát. A köszöntő annak a

csoportnak része, melyet a hónapban jelentkező kortárs írók portréit bemutató sorozat első darabjaként. Folytatásos regény indul: Simai Miklós A világ legszebb loval című írása. A próza anyagot Tölke Péter, Anatolij Alekszin, Nikolaj Hajtov és egy Karinty-paródia egészíti ki. A költők sorában Kosztolányi Dezső, Mester Attila, Bari Károly, Gábor Zoltán és Bayer Béla nevével találkozhatunk.

Ismét jelentkezik Janikovszky Éva és Réber László groteszk képregénye, az „Az ügy volt.” Többek között rokonértelmű szavainkról és a végvári vitézek életéről találhatunk még írásokat a lapban.

hónapban jelentkező kortárs írók portréit bemutató sorozat első darabjaként. Folytatásos regény indul: Simai Miklós A világ legszebb loval című írása. A próza anyagot Tölke Péter, Anatolij Alekszin, Nikolaj Hajtov és egy Karinty-paródia egészíti ki. A költők sorában Kosztolányi Dezső, Mester Attila, Bari Károly, Gábor Zoltán és Bayer Béla nevével találkozhatunk.

Ismét jelentkezik Janikovszky Éva és Réber László groteszk képregénye, az „Az ügy volt.” Többek között rokonértelmű szavainkról és a végvári vitézek életéről találhatunk még írásokat a lapban.

„A vád tárgya: a könyv egész tartalma”

Féja Géza: Viharsarok

Tamási Áron életművét záró kis könyvének, a Vadrosz ágának utolsó lapjain — nagybetűs, mégis könnyű kézzel rajzolt — vázlatokat ad küzdőtársairól, íróbarátairól. Mind együtt vannak a hajdani Centrálban, s a jól talált csoportképen. (Ott rajgott Szabó Pál, mint egy bíbri, ürverő hajdú, s Veres Péter, a hortobágyi gyalogszikos János... És ott állt a bozót közepén Illyés Gyula, a besenyő ivadék, akinek hiúzszeme mindig és mindenütt azt figyelte, hogy miképpen lehetne megtartani ezt a kis országot...?) A Viharsarok íróit ezeket emlegette az emlékező Tamási: „Es ott találtam Féja Gézát is, a Dózsa tisztelendő alvezérét.” Rövidke mondatban csodásabb jellemzés lehet-e adni?

Olvassuk el a Viharsarok című hatalmas jobbágyi parasztlevelet, olvassuk el Féja minden munkáját, s megeléjük az emlegetett alvezért, akit valóban egy Dózsa, egy Aehim András szenvedélye, egy Ady Endre hatalmas hitte, egy Szántó Kovács János jövőt ültető gondja irányított és hajtott életén át.

„Vádam tárgya: a könyv egész tartalma” — jelentette ki az ügyész 1987 augusztusában, amikor Féját a Viharsarokért ismét perbe vették. Némely fejezetét külön föl is olvasták, bizonyítás-képpen, hogy a szerző elfogult, mert „egyetlen jó szót nem tud mondani a birtokos osztályról, amely pedig munkát, megélhetést ad a szegény néprétegeknek.” Milyen jellemző és milyen hihetetlen mondatok! Pedig elhangzottak, leírtak, s olvashatók ma is, a könyv új kiadásának függelékében. (A mű újbóli megjelentetésének ténye önmagában dicséret a Szépirodalmi Kiadót. A per anyagának és a könyv korabeli visszhangjának közlése külön is elismerésre méltó.)

Miért támadta oly vesztett dühvel a szerzőt és művét a királyi tábla? Miért követelt újabb bűnvádi eljárást, miért akarta még szerény tanári állásából is kidobni Féját? Csongrád megye néhány prominens vezetője? (Akikről Kacsó Sándor jegyezi meg a Brassói Lapokban: „...hol lesz majd Cicatritis Lajos felsőházi tag, vitéz Bonczos Miklós vármegyei főispán és Kozma György főispán neve, emléke akkor, amikor Féja Géza könyve még mindig a magyar szociális lelkiismeret kovása és hajtóereje lesz?”) Mi váltotta hát ki a féktelen gyűlöletet? Ténybeli torzításokon, hibás adatok közlésén nem kapták a szerzőt, hiába igye-

keztek. Őt éven át járta ő az akkori Csanád, Csongrád és Békés megyét, alaposan megismerte e táj múltját, jelenét, városait, falvait, embereit. Mindent tudott a Tisza-Maros-szög tágabb vidékéről. Nem tévedett. Bűne nagyobb volt: nem festett gyönyörűségeket oda, ahol csupán a mérhetetlen nyomor, a megalázó szegénység töviskoszorúját találta. Jól mondta a vád képviselője: „a könyv egész tartalma” lázított, égetett, biztatott cselekvésre. Féja Géza sok-sok ténnyel, rengeteg adattal bírt. Könyvében ezeknek töredékét adja csupán. Nem tudós szociológus, Ady büvöletében, hite igazságában nőtt magyar értelmiségi, szenvedélyes hangú pógány prédikátor írta ezt a minden mondatában izzó könyvet. Stílusán is az élő beszéd lüktetését érezzük. Mintha valóban Dózsa mellett állna, az ország piacán, s benézetet mondana kemény hangon, gyújtón és gyönyörűen; a gondolkodó elme tisztá logikájával, s igazságtól pirosító őszinte retorikával. Ő volt közöttünk a „gége” — írta róla Németh László. Igen, ez is igaz, mondta a magát, de magáé a nép gondjait tette. Az 1957-ben megjelent újabb kiadás előszavában meséli el, hogy a magyar nyomor, a kimondhatatlan mélység maga kereste föl egy sötétyházi cseléd képében. Az elcsesztett hívására jött először erre a tájra. A táj és népe pedig fogva tartotta mindörökké.

A rebellis családi és szellemi hagyományokra büszke felvidéki „úrfi” lehetett volna sikeres szerző az úri Magyarországban. Írhatta volna csinos és csintalan történeteket, tehetsége ehhez is volt. Nem zárhatta be a fület mégsem, nem hunyhatott szemet. A mozgalom, amely került, felhagógatta a kurzus demagógiájának nemzetiszín lepleit, s mögéje nézett. A népet kereste ott. A valódit, az igazi „nemzetföntartó elemet”. S talált jogaiból kisemmizett jobbagyót a kisbirtokos és a földművelő helyett. Megtalálta, s hírt adott róla. Mind egyikük másként. A Viharsarok szerzője forró szenvedéllyel, már-már gyújtó hangon mondta a maga igazát. Nem csoda, ha könyve minden lapján megállt az ügyész ceruza. Fölényes tárgyszerűség okán ez az író magabiztos. Az ijesztő tényeket — igaza tudatában — szinte a birtokos osztály arcába vágja, akár a kesztyűt. Olyanra, akár a reá annyira jellemző vitriolos gúnyt is szabadjára enged. Gondoljunk csak a szegedi panteon „szobordarabjának” leírására, „...alig mond valamit a magyar kultúra arcairól... ott áll szépen, valójában nyurga, sovány, örökké lázas Petőfi, miként Toldi Miklós a kopár szik sarján, másfél méter széles vállakkal, oszlop-lábakkal, s óriási pallost tart a kezében, mintha most indulna Hunyadi László lefejezésére.”

Mindez kedélyes élcelődés ahhoz a nyomorfestéshez képest, amelyre a Pallavicini-birtokon tett látogatás kényszerít: „Házról házra jártam, és csak halálszag áradt felém. Egyetlen állatot láttam, egy beteg macskát... Pestre jövet talpaim kezdtem érdeklődni. Nem sokára kitelepítették őket a kopár legelőre, késő ősz idején, ott dermedtek hetekig...” Igen, „a könyv egész tartalma” a lázító, mert döbbenetes igazságokat soroló hang együtt lett a vád tárgya.

Oda a Pallavicini-uradalom, oda a Návay-birtok, múltba süllyedt a magyar nyomor. Féja Géza könyvét, amely nem csupán írói mű, de tett volt a maga idejében, mégis érdemes újra olvasni a friss kiadásban. Történelmünk egy szelvéte, múltunk egésze látszik világosabban e tiszta szándékú munka fényében.

Emlékemben az élő, a hetven fölötti is fiatal, mert szellemében friss, kópéságra még mindig hajlamos Féja Gézát őrzöm. Most mégis a temetés jut eszembe. A nem túl népes gyűlekezetben, kissé távolabb a fényképezett jelesbektől, s közelebb a csörömpölő farkasréti villamosokhoz álldogált négy-öt galambos paraszt. Fehér ingűk fölött barnára sült arc, barna a kezük is, amely előttük összefogva a kalap karimáját markolja. Elképzelem, mit mondana most, ha süghatna még valami. A hangját is hallom: „Néki örülök a legjobban...”

Annus József

Előadóművész-fesztivál

A Magyar Színház-művészeti Szövetség szervezésében január 12–14. között tartották meg a IV. előadóművész-fesztivált válogatási Radnóti Miklós Színpadon. A zsűri — a több mint félszáz résztvevő produkcióját értékelve — az április 9-én, Szombathelyen rendezendő galaestre Bánffy György, Böhm Edit, Császár Angéla, Csernus Mariann, Dévai Nagy Kamilla, Erdélyi György, Hegedűs D.

Géza, Kertész Péter, Kovács János, Mélykúti Ilona, Moór Marianna, Oszter Sándor, Papp János, Ronyecz Mária, Süttő Irén, Zolnay Zsuzsa művészeket hívta meg. A közönségsszavazatok alapján a fesztiválon Bitskey Tibor, Csongrádi Katalin és Tihanyi Péter is részt vesz majd. A galaestet a rádió és a televízió egyenes adásban közvetíti. (MTI)

A csöves-jelenség

1. Gáz-blues

Az elmúlt nyáron Szegeden is elszaporodtak a csövesek. Délutánonként megszállták a Dugonics téri szökőkút környékét, fecsegték, vihorásztak. Némelyikük utánaköpi a térségüket, bizalmatlanul méregetőknek. Míg a hideg el nem zavarta őket, úgy hozzátartoztak már az egyetem környékéhez, mint a Trafalgar térhez a galambok.

A csövesek nem szerepeltek a városrendezési tervekben. Akadtak is, akik javasolták, el kell kergetni őket a térről. Nem azért építettek ebben a városban zenélő szökőkutakat, hogy a kallódó ifjúság tetveszkedjen körülötte. Mindig is csenevész virágszál volt nálunk a tolerancia, évszázadokon át eleven a reflex, hogy furkóval győzzük meg a magunk igazáról azt, aki nem a mi utunkat járja. Annál örvedesebb hát, hogy a város ifjúsági vezetői úgy vélekednek: a csövesek úgyne nem rendőrségi ügy, hanem társadalmi kérdés; akként is kell vele foglalkozni.

A városi KISZ-bizottság vitát rendezett a csövesekről: erre meghívták a CPG nevű szegedi zenekart és a köréje gyűlt csoport néhány tagját. Jelen volt két tucat középiskolai KISZ-vezető, a megyei KISZ- és pártbizottság képviselői.

A vita végül alig hozott eredményt, mert mindenki mást várt tőle. A CPG-sek úgy gondolták, ha már vitapartnernek elfogadták őket a KISZ-esek, akkor azt is el tudják intézni, hogy újból fellephessenek és visszavergődjék az iskolába a zenekar — dicsőretn — eitaná — doított tagjait. A KISZ-képviselői az ifjúsági szervezet befolyását igyekeztek volna érvényesíteni; kideríteni, voltaképpen mit is akarnak a csövesek. Az összehívott

középiskolások többsége, kiváncsi kibeként, valamiféle megbotránkozás jóleső izgalma várta a vitától.

Rögtön az elején kiderült, a CPG-s társaság nem tevékeni csövesnek magát. A dalokban, amelyeket mindössze két koncerten adtak elő, valamiféle megsemmisítő társadalomkritikát kívántak gyakorolni. A zenekartagjak nem is bocsátkoztak vitába. Megelégedtek annyival: kinyilatkoztatásszerűen felolvasták dalaik szövegét. Ezek a szövegek versnek is, társadalomkritikának is, primitív kísérletek. Alapvető tájékoztatást árulnak el, mind a minimális formai kultúrát, mind a kritizálandó társadalmi jelenségeket illetően.

Az évszázadok során a kelet-európai értelmiség rafinált intellektuális csúcsteljesítmények hihetetlen gazdagságát izzadta ki társadalomkritika címén — hol az érted, hol az ellened haragszom jegyében. A bírálatot mindenestre leányegelőtán, a tartalmi és stílusai lehetőségek mindenkor határait érzékenyen kiapogtatva művelték ezen a tájon — az irodalmi allegóriától a jobb popszámmok szövegeig. E tradíciók ismeretében inkább szálnalmas, mint megdöbbentő volt a kezdetleges verselmények arroganciája.

Válaszul a dalszövegekre a megyei KISZ-bizottság első titkára felolvastott egy részletet a KISZ Központi Bizottság kongresszusi leveléből. Ez arról szólt, hogy ebben az országban gyakorlati a korrupció, protekciózás és elvtelen összefonódások léteznek. A CPG-sek nemigen reagáltak erre, láthatólag még voltak győződve, hogy az ő szövegük — mert drasztikusabban fogalmaznak — igazabb ennél.

A zenekar vesztett éppen a túladagolt hatások okozta. Van egy számuk, bizo-

nyos Gáz-blues, amelynek első sorában zsidóságról és Auschwitzról esik szó. A koncerten az extázisba esett rajongók kórusban kiabálták a hírhedt nálatábor nevét. Gyorsan elterjedt, hogy antiszemita és újfasiszta nézetek kaptak lábra a városban. Lehet, hogy a hallgatóság egy része így is értelmezte. Pedig a zenekar mindössze egy hatásos metaforával akart élni — ez a szöveg folytatásából egyértelműen kiderül —, azt sugallván, hogy ebben az országban a hozzájuk hasonló bátor társadalombírálok az auschwitz áldozatok sorsára jutnak.

A hatás nem maradt el. A zenekar — érthető — nem léphet fel többször. Akár tisztában voltak szövegeik hatásával, akár nem. Az nagyjából kiderült, mit nem akarnak az együttes tagjai, az nem, mit akarnak. Feltehetően azt — amiben a tehetség hiánya amúgy is megakadályozná őket —, hogy meglövelgölva egy társadalmi réteg életérzését, majdan bevezessenek a popüzlet szélsőségeibe, miként tették ezt Bob Dylantól a Píraxisig igen sokan.

A CPG-ügy csak a vízből kiálló része a csövesjelenség jéghegyének, amely megmarad jéghegynek akkor is, ha a víz alá nyomjuk. Kísérleljük hát meg, hogy utólag választ adjunk azokra a kérdésekre, amelyeket a választásban vagy egészen nyitva hagyott. Kik is azok a csövesek, mit akarnak és mit nem akarnak? Mivel magyarázható, hogy ez a jelenség szocialista társadalomban is felbukkan? Miért a hatvanas évek végétől a hetvenesek elejétől elszaporodtak meg a csövesek? S ha már vannak, mit lehet kezdeni velük?

Tanács István
(Folytatjuk.)

Az Anyag- és Árhivatal közleménye

Az 1981. évi népgazdasági terv előirányzataival összhangban — a külpiaci áremelkedések és a termelési költségek növekedése miatt — központi árintézkedésekre kerül sor. 1981. január 19-től a következő termékek fogyasztói ára változik:

A liszt fogyasztói ára átlagosan 6 százalékkal nő. A főzőliszt jelenlegi kilogrammonkénti 6,60 forintos ára például 7 forintra változik. A finom sütiipari termékek (kalácsok, dúsfőtt, töltelkes sütemények) árszínvona 17 százalékkal emelkedik. Az egyes termékek áremelkedése különböző mértékű. Így például a vajaskifli ára darabonként 50 fillérről 60 fillérré, az 1,10 Ft-os briósé 1,20 Ft-ra emelkedik. Változatlan marad a kenyér, a vizes és teljes tésztából készült péksütemények (zsemle, kifli stb.) ára.

Az édesipari termékek ára átlagosan 3 százalékkal — ezen belül a cukorkák átlag 11 százalékkal, a lisztésáruké 7 százalékkal — emelkedik. A csokoládéfélék ára al-

talában csökken. Így például olcsóbbak lesznek a táblás tej- és étcsokoládék, valamint a csokoládéfigurák, viszont növekszik az olajos, maggal dúsított (mogyorós, mandulás) csokoládé ára.

A tartósítási termékek árszínvona — nagy szóródással — 5 százalékkal emelkedik. Nő a mélyhűtött és konzerv főzelékek, gyümölcsök és egyes mélyhűtött tésztafélék ára; változatlan marad a kizárólag húst tartalmazó konzervek és mélyhűtött készítmények, a babbételek, a száraz tészták és — a csemegeborkat kivéve — a savanyúságok fogyasztói ára.

Az árváltozásokkal egyidejűleg az üveges készítményeknél visszatérnek a betéti díjas rendszerre. Az új fogyasztói árak az üveg árát nem tartalmazzák. Az üvegbetéti díjak emelkednek, de azok a fogyasztóknak a visszaváltáskor megtérülnek.

A mosó- és mosogatószer árszínvona — az áremelkedések és árcsökkenések egyenlegeként — 7 százalékkal nő; így például az 1 kg-os Ultra mosópor ára 25,20 Ft-ról 26,60 Ft-ra, a 400 grammos Biomix áztatószert pedig 9,80 Ft-ról 11,60 Ft-ra emelkedik.

A Tomi mosószer árszínvona változatlan marad. Az 500 grammos Ultra öblítőszer jelenlegi 17,40 Ft-os ára 15,00 forintra csökken.

A nyílászáró szerkezetek (ajtók, ablakok) ára 16 százalékkal, a parkettáké 23 százalékkal emelkedik.

A műtrágyák és növényvédőszer árszínvona — az árcsökkenések egyenlegeként — átlagosan 6 százalékkal drágulnak.

A motorbenzin fogyasztói ára literenként 3,30 Ft-tal

emelkedik. 1981. január 1-től az 1500 köbcentiméter és az ennél kisebb hengerűrtartalmú, benzínüzemű gépjárművel rendelkezőknek nem kell járműadó fizetniük. Az ennél nagyobb hengerűrtartalmú gépjárművek tulajdonosai csökkentett mértékben továbbra is adókötelesek. Megszűnik a vízijárműadó.

1981. február 1-től egyes szolgáltatások díja emelkedik. A levélpóstaiküldemények és az azokkal kapcsolatos külön szolgáltatások (ajánlás, expressz stb.), továbbá a belföldi csomagküldemények, táviratok, egyéb postai — például az utánvételi — díjak átlagosan 90 százalékkal emelkednek. A szabványlevél díja 1 Ft-ról 2 Ft-ra, a levelezőlapon 60 fillérről 1 Ft-ra emelkedik.

A telefondíjak a következőképpen változnak:

— a fő- és ikerállomások előfizetési díja változatlan marad, a beszélgetési díja azonban 50 százalékkal nő; — a nyilvános állomásokon 1 Ft helyett 2 Ft lesz a beszélgetési díja;

— emelkednek a különféle mellékdíjak is (például a távolsági kapcsolás, az ébresztés díja 50 százalékkal).

A mosodai szolgáltatások díja átlag 24 százalékkal nő. Ezen belül legmagasabb a díjemelkedés a kilós mosásnál. A vegytisztításnál mérsékeltebb, 10 százalékos a díjszintnövekedés. A pipere (darabárus) mosás díjtételeinek többsége változatlan marad.

A fodrász- és fényképezési szolgáltatások díja átlagosan 15 százalékkal nő.

A fürdőben SZTK-utalvány nélkül nyújtott gyógyászati szolgáltatások díja átlagosan 60 százalékkal lesz magasabb. (MTI)

A csöves jelenség

2. Lumpenek bőrnadrágban

A Kárász utcán nemrég két fiú fényes nappal kirabolt egy harmadikat — húsz forintért. Lám, ilyenek a csövesek! — mondták néhányan, tudomást szerezve az esetről. És valóban: ilyenek is. Am ez csak az egyik, szerencsére a ritkább út. A többség nem rabolni verődik csapatba. Nem tudnak és nem is akarnak azonosulni a társadalom értékrendjével.

Valódi csövesek, akik nem átnemelték sodródottak a társadalom periferiájára, nem jöttek el a KISZ-bizottság vitájára. Ők nem várnak a KISZ-től semmit, mondani valójuk sincs. Többségük rendezetlen családi körülmények közül került ki az utcára. Hátat fordítanak ugyan családjuknak, gyakran kritizálják is a szülők életvitelét, de képtelenek a sajátjukat ésszerűbben szervezni. Leginkább azért, mert nem rendelkeznek azokkal az értékekkel, kitartással, megfelelő intelligenciával, amelyekkel a siker esélyével indulhatnak a társadalmi versenyben.

Az iskolában — még mindig inkább jól, mint rosszul — méri a teljesítményt. Ha rendben mennek a dolgok, a munkája szerint értékelik az embert a munkahelyén. A társadalomnak megvolt és ma is megvan a maga periferiája: a lumpenréteg bőrnadrágba bújt ifjú nemzedéke adja a csöves réteg demográfusát. Mindenkinél — korra, nemre, intelligencián, hányadosra való tekintet nélkül — érzékeny pontja az önértékelés. S aki a hierarchia alján találja meg a helyét — védekezni kezd, igazolni igyekszik önmagát: nem benne, hanem az értékelésben van a hiba. Megpróbál ellenértékrendet teremteni.

Elmenekülni az iskolából, munkahelyről, ahol a másokkal való összehasonlítás napról napra a frusztráció, a sikertelenség bénító élmé-

nyét mélyíti benne. A legprimitívebb ellenértékrendben a többé-kevésbé elfogadott társadalmi normák minél látványosabb elutasítása válik központi értéké. Ha a társadalom mosakodik, mi nem mosakszunk. Ha a társadalom bizonyos szabályok szerint öltözködik, viselkedik, megpróbáljuk az ellenkezőjét. Ezt a mintát bárki tudja követni. S a társadalom periferiáján élőkben még erősebb a valahová tartozás, az azonosulás igénye, mint másokban.

Némelyik popzenekar szatánistának manipulálja ezt. Megdöbbentő látvány egyfelől a normák látványos elutasítása, másfelől a partitallan behódolás, a feloldódás az extázisban. Sajnálatosan jól ismert jelenség ez a történelemben: a versenyben lemaradtak a társadalom peremén kallódók mindig kiváló utánpótlást biztosítottak különítményesnek, romhamosztagnak bármilyen hatalom kezében. Mostanában — szerencsére! — nincs ilyesmire kereslet.

Nem mindegy, miféle kolompázó után megy a csorda. A csöveseknek ez a réteg — még ha időnként teli szájjal szítja is a társadalmi rendet — bármint ellenzéknek ártalmatlan, bűnözőként azonban annál kellemtlenebb lehet. Az igazi veszélyt éppen az jelenti, ha gyakorlatilag bűnözők kerülnek a tengő-lengők közé, és a maguk életformája felé hajlítják őket.

Nem ilyen egyszerű ez, persze. Hiszen valamennyiünkben él az elvágyódás a mindennapos rohanásból, a társadalmi alá-fölérendeltségek megalázó konfliktusai, a magánélet kisebb-nagyobb hazugságai. Száz ezrek nézik nosztalgiaiával Milos Forman Hair-jét. Hazafelé legszívesebben megfűrdönnének a szőke vízben meztelenül. De nem tesszük.

Vannak a csövesek közt ártalmatlan hobók, akik elv-

ből, a kötöttségektől mentes, szabad élet bűvöletében vállalják ezt az életformát. Persze a hobó-függetlenség is csak látszat, és ezért a látszatért súlyos árat kell fizetni: a fogyasztás korlátozását, viszonylagos nélkülözést.

Van ennek az életformának ideológiája is. A csövesek egy töredéke talán tud is róla. Lassan negyedszázada, hogy megjelen a beat-nemzedék két alapkönyve, Allen Ginsberg Üvöltése, és Jack Kerouac Úton című regénye. Többek között azt mondják: a fogyasztás rab-ságban tartja az embert, mert dolgoznia kell, hogy fogyasztasson. Hátat kell fordítani neki, s vele együtt a munkának a személyiség kiteljesedését pedig a tétlen meditációt kell keresni.

Ez az ideológia a polgári társadalmakban is csak átmenetileg és korlátozottan hatott. Az amerikai egyetemi negyedekben ma ismét jól fészelt polgárgyerek ké-szülődnek az establishment lépcsőire. Aki nem teljeit, az ne is fogasson! — mondja a társadalom, és érvényét veszti a maga normáinak. Egyszerűen azért, mert fogyasztani muszáj. Valamit mindenki fogyaszt. Fogyasztani — az élet-színvonal bizonyos szintjén fölül — öröm. Naiv fantasz-tának bizonyul, aki figyel-men kívül hagyja ezt. A teljesítményelvnek évezredek hagyományai vannak az európai eredetű civilizációban, s csak azok hajlandók tartósan elfordulni tőle, akiknek valamilyen okból kevés esélyt nyújt ez az értékrend. S azt sem szabad elfelejteni, hogy az ember nemcsak arca verejtékével keresi kenyerét, nemcsak sérvig emel-töknöt, gabonát; a munka lehet öröm, személyiséget ki-teljesítő megvilágosodás is.

Tanács István
(Folytatjuk.)

Műszív-beültetés

Dr. William Devries, az egyesült államokbeli Utah állam egyetemi kutató laboratóriumának szívsebészé-nek néhány héten belül végrehajtja az első műszív-beültetést emberi mellkasba. Az egyetem tanácsa január 24-én dönt az operáció idő-pontjáról.

A professzor számos bor-jún végzett sikeres operációt. Az állatok közül az egyik nyolc hónapig élt a William Kolf és Robert Javrik amerikai orvosok által készített műszívvvel.

Mivel most a műszívet csak olyan páciens mellka-sába ültetik be, aki már a klinikai halál állapotában lesz, a minden egyéb esz-közzel menthetetlen, Dev-ries professzor úgy véli, hogy már az is sikert je-lentene, ha a műszív em-ber életét néhány órával meg tudná hosszabbítani.

Festékes szöttek

A néprajztudomány számá-ra különlegesen értékes, száz évesnél régebbi székely „festékes” szöttekkel gyarapodott a székszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum gyűjteménye. Dunkel Lehelné, lengyeli iparművész fedezte fel a bukovinai Andrásfalváról Tol-ná megyébe telepített egyik családnál. A gyapjú szöttest halott terítőként használták, s az nemzedékről nemzedék-re öröklődött. A szőlen fe-kete csíkos, természetesen a-z új gyapjú alapot úgynevezett „kicsi virágos” színes mím-tákkal látták el, közepén ső-tébb fákó sávval.

A székszárdi múzeum már sok „festékes” gyűjtött ös-sze, de közöttük is páratlan ritkaságnak számít az új szerzemény.

HÁZASSÁG
Horváth József és Szarka Zsuzsanna, Müller György és Zádori Anna házasságot kötö-ttek.

SZÜLETÉS
Papp Istvánnak és Kiss Er-zsébetnek Anna, Molnár József-nek és Németh Katalinnak Katalin, Domsódi István Zoltánnak és Nagy Anna Piroskának Tünde, Boldizsár Jánosnak és Marosán Ilonának Katalin, Bóna Balogh Józsefnek és Gyuris Eriának József, Csányi László-nak és Váci Magdolnának Szil-via, Dörmözl László Sándornak és Szirányi Katalin Ilonának Dániel Pál, Butai Sándornak és Sipos Erzsébetnek Anasztázia, Monostori András Péternek és Hegyi Julianna Juditnak Pé-ter Béla, Nikodém Miklós Im-renek és Papdi Mária-nak Mik-lós, Király Róbertnek és Sója Katalinnak Krisztina Eszter, Motyovszki Pálnak és Chrapen Erzsébet Mária-nak Rita, Mo-tyovszki Pálnak és Chrapen Er-zsébet Mária-nak Viktor, Benke Lajos Zsigmondnak és Bendé Eriának Orsolya, Kerekes Fe-rencnek és Bakaiy Anná-nak Judit, Simon Istvánnak és Nagy Irén Juliánnak Róbert, Simon Istvánnak és Nagy Irén Juliánnak Attila, Suhajda Józsefnek és Új-vári Ipolyánok Adrián, Bata Al-bertnek és Lakatos Mária-nak Beáta, Hutter György Ferenc-nek és Korom Katalin Erzsé-betnek Orsolya Erzsébet, Erdé-lyi Istvánnak és Gortva Emese Terézának István Imre, Stumpf Károlynak és Kreskai Erzsé-betnek Ágnes, Kósa Lajosnak és Székely Veronikának Sza-bolcs Lajos, Léva István Jó-zsefné és Kordás Matildnak Gábor István, Juhász Sándor-nak és Jambrik Mária-nak Krisztina, Tombácz Tibornak és

Tájékoztató kiadvány tíznaponként

Meteorológiai előrejelzések mezőgazdászoknak

Az agrometeorológusok az idén közelebb kerülnek a mezőgazdászokhoz, újabb bő-vített szolgáltatással állnak majd a termelők rendelkezé-sére — erről tájékoztatót Duncay Sándor, a szolgálat osztályvezetője.

A tél eddig eltelt hetei az embereket alaposan próbára tették, a mínusz 15–20 fokos éjszakai hidegek, majd a felmelegedések kikezdtek az idegrendszert, a növények azonban — az agrometeorol-ógusok megfigyelése szerint — jól tűrik a megpróbáltatá-sokat. Az erős lehűlések ide-jén hótakaró fedte a talajt, s ez jótékonyan ovtá a zsenge növényállományt. A szakmai adatok, amelyek az elmúlt időszak időjárásai tényezőit rögzítik, bekerülnek az év első meteorológiai tájékoztató-jába, amely a továbbiakban tíznaponként jelenik meg.

Az elkövetkező hetekben vár-hatóan nem nagyon forgat-ják majd a kiadványt a me-zőgazdászok, hiszen a téli időszak időjárásának továb-bi alakulása legfeljebb csak azért fontos, hogy milyen mennyiségű csapadékkután-pótlást kap a talaj. Később azonban nagy szükség lesz az előrejelzésekre, ezek tíz-na-pos időszakaszok ölelnék fel, mégpedig úgy, hogy a prog-nózis további két-három na-pos előrejelzéssel készül. Úgy-hogy a postán érkező külde-ményt gyakorlatilag napra készen vehetik kézbe a me-zőgazdasági üzemek agronó-musai, akik már régóta sür-gősen az átfogóbb tartalmú kiadvány megjelenését.

Az agrometeorológiai szol-gálat továbbra is kiadja majd a kétfeltes tájékoztatót, amely felsorolja a mezőga-zdászok számára fontos rész-adatokat, egyebek között pél-dául a talaj nedvesség-tartalmának várható alakú-lását, illetve az ennek függ-vényében megválasztható ö-n-tözővizadagokat. (MTI)

Családi események

Csátri Erzsébet Zsuzsannának Timea Erzsébet, Róz Barnabás-nak és Ferenc Margitnak Tam-más, Török Lászlónak és Sztankovics Erzsébet Julián-nak Erzsébet Mária, Hajnal Sándor-nak és Gyuris Mária-nak Zsolt, Teklits Sándor Józsefnak és Kóro Margitnak Attila Sándor, Vör Józsefnak és Sipos Ilona Gizellának Katalin, Juhász Ist-vánnak és Klacsek Magdolna-nak Magdolna, Abraham-Fürös Józsefnak és Szombai Erzsébet-nek József, Berta Istvánnak és Kispáter Erzsébetnek Rita, Csá-nyi Antalnak és Katona Erzsé-betnek István, Szűcs András Lajosnak és Nagy Ilonának Pé-ter, Széplaki Lászlónak és Cser-na Ildikó Agnesnek László, Papp Bélának és Balázs Rozá-liának Attila, Illés Ferenc Lászlónak és Dombi Gizellának Krisztina, Frank Bélának és Bernát Zsuzsannának Szilvia, Barát Jánosnak és Ildi Ágnes Margitnak Anna Melinda, Szal-ai Imrénnek és Santák Katalin-nak Katalin, Bari Tibornak és Virág Éva Gizellának Éva, Bod-ri Károlynak és Vida Mária-nak Károly, Almási Ferenc József-nek és Nagy Gabriellának Zsuzsa, Majoros Róbert Andrásnak és Mészáros Éva Mária-nak Éva Edina, Papp Lászlónak és Kéri Erzsébet Agnesnek Viktória Barbara, Terhes Lászlónak és Frank Mária Piroskának Péter János, Nyári Tamás Tibornak és Hrabovszki Ágnes Mária-nak Tamás nevű gyermekük szüle-tett.

HALÁLOZÁS

Króó Imre, Csonka József, Tóth Tibor, Peták István, Si-mon Mátyásné Kovács Juliánna, Virgoncz Rozália, Szűcs Éva, Kolompár Jánosné Kolompár Valéria, Kovács József, Kar-csonyi Mihály, dr. Mari Lajos, Pinter Ferenc, Horváth Ferenc-né Simkó Matild, Budai Ferenc, Jernei Ilona, Márta Vince, Gón-dos Zsuzsanna Ilona, Papárházi-k Gyuláné Lengyel Franciska, Király Mihályné Adorjánai Etel, Papp Ferenc, Ördög Ferenc, Széplai Istvánné Vinczler Gizel-la, Bóka János, Pigniczki Jó-zsefné Csáki Rozália, Bellár László, Konstantin Ferenc, Fe-kecs Istvánné Wilhelm Katalin, Dobó Miklós, Balla Imréné Tá-kács Mária, Sövényes Odón, Ördög Béláné Bozso Gizella, Ördög Béla, Bárdos Ignác-né Schwimmer Erzsébet, Bóka Györgyné Kovács Juliánna, Aracsi Ferencné Szabó Etelka, Lázár Kálmánné Krucsó Zsófia, Bíró Imre, Pusztai László, Far-ka György, Tóth Mihály, Soós Ferenc, Decsov Péter, Lajkó Kálmánné Komár Rozália, Szachó Elemér, Bor Ferenc, Pé-pai Eszter, Abraham-Kálmón-Ilés Ferenc, Gazdag Ferencné Kovács Pirokka Székely Ferenc, Pauli Károly, Gera Mihály, Tip-pai Imre, Gál Józsefné Halmos Ilona Mária, Bányi Józsefné Róz Rozália, Makra Sándorné Horváth Gizella Rozália, Farkas-Csamangó János, Angyal Lajos-né Farkas Erzsébet, Kovács Im-re, Forgó János, Kopornyik Im-réné Bányai Julianna, Rácz La-josné Prágai Rozália, Oláh Ist-ván, Szabó János, Kis Józsefné Domonkos Anna, Csikós Györgyné Helmy Gizella, Bod-rogli Péterné Foglovics Anna meghalt.

A rádióban

Emlékezés Bartók Bélára

Gazdag programmal emlékezik Bartók Bélára szü-lésének 100. évfordulója alkalmából a Magyar Rádió. Zenetörténeti és tudomá-nyi előadás, világhírű hazai és külföldi művészekkel folytatott beszélgetés, hang-lemez- és rádiófelvétel su-gárzása, hangversenyek közvetítése és kvízversor-sorozat egyaránt szerepel e műsorokban.

Dokumentum-hangjáték-ban a zeneszerző életének hiteles emlékeit szolgáltató meg Fodor András költő, végigkísérve életpályáját. A bemutatóra az évforduló elő-estéjén, március 24-én ke-rül sor. Tizenkét részből álló sorozat készült Miért szeretem Bartókot? címmel, világhírű hazai és külföldi művészek közreműködésé-vel. A havonta jelentkező műsorban többek között Doráti Antal, Yehudi Menu-hin, Herbert von Karajan visszaemlékezése hallható.

A zenetudomány témakö-rét két sorozat képviseli. Somjai László, az ismert Bartók-kutató hat részben a zeneszerző műveinek előadói módzataival foglalkozik. Szabolcsi Bence zenetörté-nész már elhangzott sorozá-tából pedig hat adást meg-ismételnek.

A Magyar Rádió hangdo-kumentációjában rendelkez-re álló anyagokból válo-gatták az Emlékek, nyilat-kozatok Bartók Béláról cí-mű, havonta visszatérő, 12 részes sorozat darabjait. A műsorokban olyan nagyvonalú személyiségek szólnak meg, mint Erőss Ansermet, Kassák Lajos, Kodály Zo-ltán, Németh László, Szigeti József.

Szeptember 25-ig minden hétfőn jelentkezik a Bartók-művek legszebb hangfelvé-teléből összeállított sorozat. A centenáriumi év befejezé-seként tízi műsorra a rádió a nagy zeneszerző összes zongorafelvételét tartalmazó ciklust — amelyben néhány, nemrégiben napvilágra került, eddig ismeretlen felvétel is elhangzik majd.

A centenáriumi év csak-nem félszáz koncertjének nagyobb részét a rádió egyenes adásban sugározza — köztük a nemzetközli Liszt-Bartók zongoraver-seny szóló és zenekari dön-tőt. Két koncertsorozatot is tervez a rádió. A hat estből álló Hommage a Bartók című sorozatban — a pesti Vigadóban — egy-egy világ-hírű művész, illetve együttes lép fel. A Bartók Vondóné-

gyes, Igor Ojstrah, Ránki Dező, Jevgenyij Nyesztye-renko, Kocsis Zoltán és Alfred Brendel műsorán Bartók-művek és más klasz-szikus szerzők alkotásai sze-repelnek. A másik sorozat-ban a Magyar Rádió és Te-lepítő Szimfonikus Zene-kara nagy hangversenyt ad az ifjúság számára.

Ismét megrendezik a rá-dió zenei fősztálya népsze-rű zenei fejtörőjátékot, a Dupla vagy semmi-t. A kvízversor témaja Bartók élete és munkássága. Az idén is meghirdették a két-évenként sorra kerülő nem-zetközi rádióműsor-versenyt, a Pro musica-t — ezúttal Bartók Bélával kapcsolatos témakörben. (MTI)

Közlemény

A Szeged megyei városi tanács 5/1980. sz. alatt rendeletet alkotott a tanácsközségi központokról. A tanácsrendelethez mely 1981. február 1. napján lép hatályba, közzsemlekre tétel útján kihir-de-tem. Megtekinthető a vb hivatala ügyfélszolgálati irodájában (Sze-ged, Széchenyi tér 11.) 1981. ja-nuár 15. és 31. között a hivatalos órák alatt. Vb-útkaz.

Közületek, magánosok figyelem!

ZIL autódarura és MTZ tolólapos árokásóra bérmentés vállalkozunk.

Érdeklődni:

CSOMÉPSZÖV, Szeged, Nemestakács utca 16, Telefon: 11-934.

A SÁNDORFALVI AFÉSZ

Tüzelő- és Építőanyag Telepén

ISOLYTH hőszigetelő közetgyapot paplan, pk-panelok, vasbeton gerendák, áthidalók, betonkádak, hullámpala 2500-as, gyepházagos park-burkoló és járdalan, mozaiklap, fenyőfűrészáru, nyílászárók, farost lemez, fehércement, gipsz és mész bő választékban kaphatók. Telefon: Sándorfalva 29.

A csöves jelenség

3. Szent Györgyöcskék és sárkányocskák

Azt mondták a csöves-
tán a gyerekek: sokszor
látásra épül az iskolai
köszöntő demokratizmus. Hi-
szen hozzá lehet szólni pél-
dál az ifjúsági parlamen-
ten, de néhol csak úgy, ha
előbb bemutatják az igaz-
gatónak a hozzászólás szö-
vegét. Az egyik hozzászóló
elmondta, felelősségre vonta
az iskolai KISZ-vezetőség,
mert nyilvános fórumon ki-
fejtette, formális náluk a
KISZ-élet. Nem azért von-
ták kérdőre, mert szerintük
kifogástalan a KISZ-élet,
hanem azért, mert úgymond,
aki ezt nyilvános fórumon
kijelenti, az lejárta az is-
koláját.

Mit tehetnek olyankor,
amikor úgy érzik, becsap-
ják őket: az iskolai menzán
vizezik a kakaót, vagy ala-
pos a gyanújuk, hogy a
konyhai alkalmazottak lop-
ják a húst. Nem is ismerik
pontosan a lehetőségeiket,
mit lehet ilyenkor tenni, de
ha megpróbálnak valamit,
akkor sem biztos, hogy meg-
tudják védelmezni magukat
az ügyesen álcázott retorzió-
tól.

A városi KISZ-bizottság
szervezte vitákon tucatjával
mesélik a hasonló eseteket,
s rezignáltan kérdezik: mi
értelme a szép szavaknak,
ha ilyen ügyekben a KISZ
sem tud semmit tenni? Az
is kiderült, a csöves életfor-
ma bukkoréba nemcsak
olyanok sodródtak, akik a
társadalom alapvető normá-
it sem fogadják el, hanem
olyanok is — rokonszenves,
kétségtelen értékes emberek
—, akiknek nem az elvek-
kel, hanem az elvek megva-
lóztatásával van bajuk.

A fiataloknak ez a réte-
ge többnyire jól tanul —

vagy tanult, míg iskolába
járt. Afféle nehéz emberek,
akik kezdetben komolyan
vették a KISZ-t, a hivatalos
fórumok keretében próbál-
tak vélt vagy valóságos igá-
zlatnak érvényt szerezni.
Sárkányölő Szent Györ-
gyöcskéként rontottak neki
környezetük sárkányocská-
nak, azok pedig félrehúzták
a fejüket és körberöhögtek
őket. Aztán — tehetetlenség-
üket látva — elkeseredtek,
másképp kezdték tájékozód-
ni.

Sokuknak nem a társada-
lom szempontjából hasznos
munkára épülő értékrend
ellen van kifogásuk. Saját
tapasztalataik alapján ép-
pen azt kéri számon, hogy
közvetlenül és egy sor ká-
ros mellékhatás kíséretében
érvényesül ez az értékrend.
Vannak, akik szüleik gürcö-
lését, a család érzelmi kap-
csolatainak felbomlását lát-
va érzékelik a pénzért foly-
tatott hajszát — következmé-
nyeit. Befolyásos szülők
„csöves” gyermekei tudják
a legjobban, milyen eszkö-
zöket vetnek be némelyek a
versenyben. Ők emiatt for-
dítanak háttal átmenetileg a
társadalomnak.

Sok a kallódó, önjelölt
művész, és a helyét nem ta-
láló fiatal értelmiségi Sze-
geden: szeretnék, ha csupán
ambícióik okán eltartaná
őket a társadalom. (A tár-
sadalom inkább kéménysep-
rőket és ács-állványozókat
keres, mostanában.) Állítják
és fájlatják, hogy igen sok
olyan dilettáns elart ez a
társadalom, aki lojalitást
színel a hatalomhoz, s az
által pártolt művészeti
irányzatokhoz. A fiatalok-
nak viszont, akik netán újat

akarnának, megméretkezni
sincs lehetőségük. Ezt a vi-
tát művekkel lehetne csak
eldönteni — ha lennének.

Tettvágygal teli fiatal ér-
telmiségek fásulnak el je-
lentéktelen, fölösleges mun-
kát végezve, mert nincs
megfelelő hely számukra
máshol. S akik kicsit is a
közélet áramában élnek,
tudják, étközben olyanok
járnak — összeköttetésük
rén — pozíciókhoz, akik
már többször bizonyították;
sem szakmailag, sem embe-
rileg nem felelnek meg az
elvetben rögzített követel-
ményeknek.

Mindez — kritikátlanul
felnagyítva — igazolást is
szolgáltathat a visszahúzó-
dásra: hiszen mi értelme
próbálkozni, amikor azok-
nak sem sikerült elérni cél-
jaikat, akik megpróbálkoz-
nak vele? A kiábrándultság
másik fő oka egy illúzió
összeomlása. Nem minden
munka teljesíti ki az ember
személyiségét, s azt, hogy
kiből mi lehet, egyébként
sem csupán az egyének vá-
gyai, hanem a társadalom
szükségei határozzák meg.

Mindenesetre figyelmezte-
tő, hogy körükben is vonzó-
vá válik a csöves életforma:
a maguk módján ők is
frusztráltak, akárcsak a
társadalom mely rétegeiből
származók. E fiatalok —
művészaspíranok, értelmi-
ségiek, diákok — naiv meg-
váltóként, romantikus láza-
dásból szállnak alá, vendég-
ségbe a pokol tornárára, a
csövesek közé — de mene-
külésük mögött valóságos
társadalmi okok húzódnak.

Tanács István

(Folytatjuk.)

A látvány kihívása

Ha sikerlistát kellene ös-
zeállítanom az utóbbi évti-
zed könyvtérkéseiből: a
Gyorsuló idő sorozatot feltét-
lenül az élvonalba tenném.
Alig jelenik meg egy-egy kö-
tet, néhány nap múlva már
nyoma sincs a boltokban.
Hogy mi lehet a siker ma-
gyarázata? Ezek a kiadvá-
nyok egyszerűen rímeknek
élet- és gondolkodásmódunk-
kal. Vagyis imponálóan rö-
videk, takarosak, még kabá-
tunk zsebében is elférnek.
Azután izgalmas, aktuális té-
mákat kínálnak az egyes da-
rabok, foglalkozzanak bár
történelemmel, biológiával
vagy a művészet kérdéseivel.
S az se mellékes, hogy egyre
sűrűbben neves, világhírű
tudósok és művészek szólnak
meg ebben a formában. Olvashattam például Szent-
györgyi Albert remekbe sike-
rült könyvét, Az élet jellegét,
vagy pedig Kepes György A
közösségi művészet felé című
tanulmánygyűjteményét.

Kézenfekvő lenne így egy
rövid összevetés, bármennyi-
re is különböznek a tematiká-
k. Am elégedünk meg
enyével: Kepes munkája ke-
vésbé sikerült. Pedig úgy tű-
nik, hogy jóformán minden
lehetőség adva volt. Hiába
vizsgálja a szerző a „fogal-
mak labirintusától”, most is
bizonyítja, otthonosan, köny-
nyedén — élvezhetően mo-
zog ebben a közegetben.
Ugyanakkor korunk vizuális
kultúrájáról, környezeteszté-
tikájáról kevesen beszélhet-
nének hitelesebben, érdeke-
sebben, mint a folytonosan
utazó, kísérletező képzőmű-
vész szerző, aki mellesleg a
cambridgei modern vizuális
tudományok központjának

igazgatója, jelentős könyvek,
tanulmányok írója. Mi bajom
hát akkor végül is Kepes
gyűjteményével? Zavarnak a
felületes ismétlődések, a
dolgozatok alig változó mély-
ségi szintje. A szerkesztés el-
veire nehezebbek tehát, ame-
lyek meglehetősen szűkkeb-
bül értelmezték az egységes-
ség kritériumait.

Persze a világról se akarok
senkit lebeszélni erről a kö-
tetéről. Hiszen kevésbé ismert
és egyre elodázhatatlanabbá
váló társadalmi-művészeti
problémákról szólnak Kepes
írásai. Hogyan válaszoltak ko-
runk tárgyformáló művészei
a tudományos technikai for-
radalom által létrejött újsze-
rű kihívásokra? Rendelkez-
nek-e az alkotók, a hétköz-
nap emberek azokkal a ké-
pesekkel, amelyekkel át-
foghatják, értelmezhetik és
befolyásolhatják napjaink
komplex vizuális arcát? E-
gyáltalán: miképpen lehet-
ne újításteremtő környezet és
ember valamiféle egészsé-
sebb harmóniáját?

A címadó tanulmány önma-
gában is sejteti a szerző pro-
gramját. Építészek, képzőmű-
vészek, tudósok, mérnökök és
a vizuális művészetek képvi-
selőinek összefogását sürgeti,
mert csak a kollektív kutá-
tás, az alkotói együttgondol-
kodás hozhat érdemleges vál-
tozást környezetkultúránk-
ban. Az esztétika, a művészet
eredendő kereteinek birtok-
bavételét szorgalmazza tehát
az író, ahogyan a képzőmű-
vészi világhét idej törekvése
is ez volt. Kepes György
könyvének mindenestre azok
a legtanulságosabb, legizgal-

masabb részei, amelyeknél az
elvonatkoztatásokhoz lételemi
példák társulnak. A balimo-
rel fénytörny tervezési fo-
lyamatának értékelése pél-
dál nemcsak a csoportmün-
ka módszereit demonstrálja,
hanem a fényhatásokkal fog-
lalkozó szerző sajátos felfo-
gását is.

A pedagógiai munkássá-
ról ismert tudós is jelen van
ezekben az írásokban. Igaz,
csak töredékeket kapunk itt
a vizuális nevelés gondjaiból,
perspektíváiból, ám aktuali-
zálható, hasznosítható töredé-
keket. Erdemes többek közt
a külső és belső kép nevelési
konzekvenciáit újra átgön-
dolnunk, mert egy korszerűbb
látásnevelés kimunkálásánál
meghatározó erejük. És iz-
galmas lenne azt is megviz-
gálni: miféle összecsengés
van képzetünk, képalko-
erőnk elcsatnyulása és érzel-
mi kultúránk polarizációi kö-
zött. Gyanítom ugyanis, hogy
csak az efféle eredmények
adhatnának valódi nyomaté-
kot a vizuális nevelés jelen-
tőségének.

Kepes György tanulmányai
tehát keretét kiindulási pon-
tokat nyújtanak napjaink
környezetkultúrájának érte-
keléséhez, s valamennyiünk
felelősségére apellálnak. Ki-
véthetetlennek megkerülhe-
tetlennek nevezi a szerző ko-
runk kihívásait, és hozzá-
teszi: „felkészületlenül szem-
beállni velük nem lehet”.
Így igaz. Mint ahogy az is
tény: a közösségi művészet
gyakorlata már szűkebb pát-
riárkban sem ismeretlen.

SZUROMI PÁL

Új módszer

A pisztráng mesterséges
tenyésztésének Magyaror-
szágon először alkalmazott
új módszerét, a folyékony
oxigénrel történő nevelést
vezették be a Balatoni Hal-
gazdaság ödörögpusztai
pisztrángostelepén. Hat fém-
tartályt szereltek fel, sze-
kebe, az egyenként 33 köb-
méter tartályokba a bau-
xítbányák karsztvizét veze-
tik fel, majd literenként tíz
milligramm oldott oxigént
adagolnak. Ezután betelepít-
tik a vizet három és fél de-
kás ivadékokkal.

Az új eljárás előnye, hogy
jelentősen rövidül az áru-
hal-előállítás ideje: 4-5
hónap alatt eléri a húsz-
harminc dekás súlyt, míg
a szabadban levő meden-
cékben nyolc- kilenc hónap-
ra van szükség a pisztrán-
gok felneveléséhez. Ugyan-
akkor a tartályokban ne-
velt halak kevesebb takar-
mányt fogyasztanak: más-
fél kilogrammból lehet egy
kiló halhúst előállítani. Az
eddig évi 180-200 tonna
helyett háromszáz tonna
pisztrángot szállíthat a te-
lep.

Lemezrekordok

Minden eddiginél sikere-
sebb évet zárt tavaly a Ma-
gyar Hanglemezgyártó Vá-
laszték: rekordmennyiségű, öt
lalat: rekordmennyiségű, öt
és fél millió lemezt vásá-
roltak meg a zenebarátok
1980-ban. A gyűjtők szá-
mára különösen érdekes le-
mezek is napvilágot láttak,
amelyeken régi zene — ba-
rokk muzsika, gregorián
ének — szólal meg, s le-
mezre vették a zenei kuta-
tómunka újabb eredményeit
is.

Liszt koronázási miséje
— amelyen Lehel György
vezényeltével a Magyar Rá-
dió és Televízió Ének- és
Zenekara, valamint Kinoses
Veronika, Takács Klára, Gu-
lyás Dénes és Polgár László
működött közre — 30 ezer
példányban fogyott el. A
Bartók: Gyermekeknek so-
rozat albumát — Ránki
Dezso tolmácsolásában —
húszezren vásárolták meg.
Hasonló volt az érdeklődés
Kocsis Zoltán koncertleme-
ze iránt.

A legnagyobb példány-
számban egyébként Johann
Sebastian Bach műveit vá-
sárolták. A Lehotka Gábor
közreműködésével készült
lemezből — amelyen a D-
moll toccata és fuga is fel-
csendül — 40 ezret, a Klem-
perer Budapesti sorozat
első, ugyancsak Bach-zenét
megszólaltató lemezéből 26
ezret adtak el. A tavalyi év
komolyzenei aranylemezeit —
Beethoven IX. szimfóniá-
jának dirigálásáért — Fe-
rencsik János vehette át.

Megnőtt az érdeklődés az
irodalmi felvételek iránt. La-
tinovits Zoltán József Attila
verseit tolmácsoló lemezéből
40 ezer talált gazdára: népsze-
rű volt a világlíra öt-
venedik évfordulója is. A kará-
csnyi vásár slágere Mezei
Mária kétfelmezes albuma
volt.

A Neoton-familia leme-
zeiből 200 ezret, a popzenei
világba berobbant miskolci
Edda-művek első lemezé-
ből 142 ezret vásároltak.
(MTI)

A mellékfoglalkozásban tölthető időről

Mellékfoglalkozást szeret-
ne vállalni B. I. szegedi ol-
vasónk. Korábban már dol-
gozott mellékfoglalkozásban,
de úgy tudja, azóta már vál-
toztak a feltételek. Szeretné
tudni, hány órát dolgozhat
mellékfoglalkozásban, s a
végzett munka díjazása
függ-e a főfoglalkozásban el-
ért keresetétől.

Valóban változtak a főfog-
lalkozáson kívüli munkavég-
zésre vonatkozó szabályok.
A változások főként azok
számára jelentősek, akik
mellékfoglalkozásban fizikai
munka végzésére vállalkoz-
nak. A mellékfoglalkozás le-
hetséges időtartama fizikai
munka esetén meghosszab-
bított. Korábban mellékfog-
lalkozást csak a főfoglalko-
zás szerinti törvényes mun-
kaidőnek harmadára, vagyis
64 órára lehetett létesíteni.

Most a mellékfoglalkozásban
a foglalkoztatás a munkahely-
z törvényes munkaidőjének fe-
léig terjedhet, vagyis 44 óra
munkaidőnél havi 96 óra le-
het. Ez vonatkozik arra a
dolgozóra is, aki főfoglalko-
zásában nem fizikai munkát
végez, de mellékfoglalkozá-
sában fizikai munkát vállal.
Ha viszont a dolgozó (akár
fizikai dolgozóról van szó
akár nem) mellékfoglalkozá-
sában nem fizikai munkát
végez, ez utóbbi foglalkoz-
tatásában törvényes munka-
idejének továbbra is csak
harmadát töltheti munkában.
A tévedések elkerülése vé-
gett megemlítjük, hogy mel-
lékfoglalkozásról akkor be-
szélhetünk, ha az egyes
munkaviszonyokban a mun-
kaidőnek nem esnek azonos
időtartamra.

A korábbi rendelkezés ki-
mondja azt is, hogy a dolgo-
zó mellékfoglalkozás létesí-
tésére csak akkor kaphat
engedélyt, ha a munkáltató-
nál legalább két éve mun-
kaviszonyban áll. Ezen is
enyhített az új rendelkezés,
a kétvéti munkaviszony az en-
gedély megadásának most
nem feltétele.

A bérezés szabályai nem
változtak. A mellékfoglalko-
zásban a munkaköri beso-
rolás és az ezzel járó szemé-
lyi alapbér megállapítása
független a főfoglalkozás
munkaköri besorolásától és
személyi alapbérétől. A mel-
lékfoglalkozás keretében
végzett munkát az erre a
munkakörre megállapított
alapbértétel szerint kell dí-
jazni.

Dr. V. M.

NAP MINT NAP Csak ma!

Árengedményes teavásár

a földszinti akcióterületen
1/2 9-től 19 óráig

A lakástextiltisztító szolgáltatása:

faltól falig szőnyegek

minta utáni értékesítése

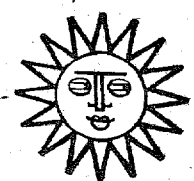
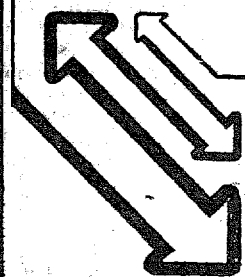
és ingyenes házhoz szállítása

Éttermünk ajánlata 1981. január 22-én

„Neves személyek közkedvelt ételei”

A MŰSORBAN FELLEPNÉK:

KOVÁCS ERZSÉBET
KÉKESI JÓHANA
HOLLÓS ILONA
PUTNOKI GÁBOR

**SZEGED
NAGYÁRUHÁZ**

A csöves jelenség

4. Beilleszkedési válság

Bizonyos értelemben mi is versenytársadalomban élünk. Korunk fő tartalma a két világrendszer küzdelme. Ha — mint reméljük — e versengés világméretűben továbbra is csak a gazdaság és a politika szférájában folyik, a gazdasági hatékonyság akkor is kulcskérdés marad. A gazdaság hatékony működésének pedig megvannak a maga törvényszerűségei.

Az emberek maguktól — többnyire — nem egészen azt és nem egészen úgy csinálnak, amire és ahogyan a társadalomnak szüksége van. Irányítani, ösztönözni kell őket, hogy azt tegyék, ami a társadalom egészének leginkább hasznos. Főként arra, hogy dolgozzanak, sőt ott és azt végezzék el, amit éppen kell. Mivel lehet leginkább hasznosabb ösztönözni? Minden egyéb igyekezet ellenére úgy tűnik, a gyakorlatban az vált be, hogy — a minimális szükségletek kielégitésén túl — a fogyasztás lehetőségét összekössük a társadalmilag hasznos teljesítménnyel.

A nagy közös tortából az vághat nagyobb szeletet, aki jobb teljesítménnyel vesz részt a versenyben. A fogyasztás növelése a szocializmusban is óriási ösztönző erő. A társadalomirányítás — jószántából, vagy mert kénytelen — él is az ösztönzésnek ezzel az eszközzel, még akkor is, ha a szocialista fogyasztásnak mindaddig nem alakultak ki a polgári társadalométól lényegesen eltérő jegyei.

Mi köze mindehhez a csöves jelenségnek? Sok. A fogyasztás lehetőségeért, egyszerűbben szólva a pénzért folyó nagy túlekedésben — bizonyos torzulásokkal ugyan — két fő értéket ismer el a társadalom: az alkotóképességet és a szorgalmat. A kreativitás magas szintjére megfelelő nevelés mellett is csak kevesen jutnak el. A szorgalom viszont kifejelezhető — lenne — ha a család és az iskola hatékonyan nevelne...

Egyetlen új nemzedék sem illeszkedett a társadalomhoz. Mégis, napjainkban nagyobb gond ez hazánkban, mint eddig bármikor a szocialista társadalom történetében. A szembenállás, az elkülönülés szándékát első sorban a külsőségek, az öltözet, a viselkedés jelzik. Am az végül is mindegy, hogy börtöndrágban vagy farmerben járnak, biztosított vagy karikát fűznek a fülükbe. E magatartás lényege: a társadalomtól való kivonulás szándéka.

A beilleszkedési válság nem véletlenül a hatvanas évek végén vált érzékelhetővé. Akkorra tömegesen álltak munkába a nők is. A mai tinédzserek nagyobb része igen kevés időt töltött a szüleivel. Az anyák, akik többségükben betanított szellemi vagy fizikai munkát végeznek, már a munkahelyen elfáradnak. Vállukon még ma is — a viszonylag alacsony jövedelmek és a riasztóan elmaradott szolgáltatások miatt — a háztartás súlyos terhel. Nem csoda, ha tartalmas nevelésre kevés energiájuk marad. Nincs idő közös játékokra, beszélgetésre.

Egyre több a válás, a csonka család. A hagyományos családban az apa képviselte a tekintélyt, kiskorá-

tól szoktatta a gyereket a társadalmi alá-fölerendeltség tiszteltetésben tartásához. Viselkedési, világnézeti mintát adott — mindegy, jót vagy rosszat —, és hatékonyan számonkérte a minta követését.

A családi nevelés ma csak árnyéka egykori önmagának. A pénzszerező munka nem családi közösségben, a gyerekek szeme előtt, esetleg a részvételükkel, hanem külön-külön, a munkahelyen folyik. De mert lehet keresni, és mert több munkával többet lehet keresni, a szülőket lekötö a pénz utáni hajsza. Mindenki gúrcól, hajítja magát, maszk munkát vállal, ügyeskedik. Aki nek lakása sincs még, azt mondják rá, érthető. Akinek már van lakása, az is ezernyi dolagra költötte a pénzét. Hiszen teli vannak az üzletek. Évente százezer személyautót adnak el. Üdülőtelleket parcelláznak, lehet utazni, vásárolni, újabb célokat kitűzni. És még lehet mindezt azzal magyarázni, hogy a gyerek érdekében történik.

A nevelésnek túl nagy része marad az iskolára, az iskola pedig képtelen pótolni a családi nevelés mulasztásait. Teljesen akkor sem tehetné ezt, ha megkapná hozzá a szükséges anyagi és erkölcsi feltételeket. De nem is kapja meg. Országos jelenség a legminimálisabb oktatási „kellék”, a tantárem hiánya. A pedagógus le-

maradott ember a presztízhierarchiában. Egyre kevesebb tehetség marad meg ezen a pályán. S a megmaradtól is inkább megszálloottságot, egyéni érdekektől mentes odaadást várnak el, ahelyett, hogy kellően megbecsülnék őket.

Nem tudnak mit kezdeni a szabad idejükkel a fiatalok. Mintájuk sincs hozzá. A szülők mosnak vagy maszkolnak „szabad” idejükben. A lakótelepeken egyszerűen nincs program a számukra. Aki kipó a játszótérre mászkál, légüres térbe kerül. A csöves nemcsak azért általánosabb nyáron, mert melegebb az idő, hanem, mert szünet van az iskolákban.

Ilyen körülmények között serdül fel a fiatalok egy része. Mindezeknek szükség-szerű következménye a csöves jelenség felbukkanása. A fiatalok nem látják át a tapasztalataik mögött húzódó összefüggés-rendszert, nem érzékelnek történelmi távlatokat: csak annyit dőntenek el, nem akarnak a szüleik módján élni. S ha úgy tűnik, szüleik életét a pénzszerezés, a verseny kényszere rontja meg, a pénzszerezés eszköze pedig a munka, akkor — úgy vélik — a munkának kell hátat fordítani. Kivonulni valami más értékrendet valló világba.

Tanács István

(Folytatjuk.)

Műemlékek helyreállítása

Mintegy 400 restaurátor dolgozik napjainkban a Nemzeti Demokratikus Köztársaságban. Munkaadójuk az ország 600 múzeuma és a műemlékvédelmi szolgálat. Ap-rólékosan pontos, szakszerű, nagy hozzáértéssel végzett munkájuk is hozzájárul ahhoz, hogy a II. világháború során megsérült, az idő pusztításának kitett nemzeti értéket jelentő műemlékek, mint például a potsdami Sanssouci-kastély, a drezdai Semper Opera a berlini Akadémia tér nagyszűrt épület-csoportjának külső-belső restaurálása jól halad. A legértékesebb műemlékek listáján több mint 370 jelentős létesítmény szerepel.

A számát tekintve kicsiny restaurátorgárda sikerének egyik titka a nemzetközi együttműködés jó hasznosítása. A drezdai képtár háborús károkat szenvedett, értékes festményeinek helyrehozásában például szovjet szakemberek segítettek. NDK-beli kollégáknak élénk a kapcsolat a lengyel restaurátorokkal is. Szívesen látják vendégül — tapasztalatcsere, tanácskozással — a más országokból érkező szakembereket. A közelmúltban Berlinben rendeztek több napos kollokviumot, amelyen 18 ország restaurátorai, muzeológusai és művészettörténészei vettek részt.

Az NDK-ban a restaurátorok képzését és továbbképzését egy országos szakiskolában és két képzőművészeti főiskolában biztosítják. (BUDAPRESS-ADN)

reflektor

Balesetveszélyes udvariasság

Aligha van olvasóink között olyan közlekedő ember, aki ne értené a cimbéli kifejezést. A balesetveszélyes udvariasság — szívesebben mondanánk így: udvariasság — sajnos, egyre jobban terjed a járművezetők és a gyalogosok körében, kiszorítva az előzőeknél sokkal inkább a fajtáját, amely a dinamikus és veszélytelen továbbhaladást, a forgalom rugalmas áramlását szolgálja. Szegedi olvasóinknak aligha kell részleteznie is magyarázatni, milyen közlekedési veszélyhelyzetek állhatnak elő például a Rózsza utca-József Attila sugárút-Retek utca egymáshoz közeli, keskeny kereszteződésében...

Éppen ott, ahol ma holnap a sugárúton haladók jó értelemben vett előzékenysége nélkül a kanyarodó járművek aligha folytathatnák útjukat hosszú várakozás nélkül. És mégis... És mégis, hányszor tapasztaljuk, hogy a mellékutakban várakozó autósok az egyik irányból leforduló járművel szembe találkoznak. A kikanyarodásra, am a másik irányból érkező járművezető erről nem vesznek tudomást. Súlyosbíja a helyzetet, hogy az említett kereszteződésben kettős villamosmegálló és kijelölt gyalogátkelőhely is van, a fény- és kézjelzésekkel változó közlekedési partnereknek tehát alaposan meg kell gondolniuk, lemondhatnak-e előzékenységről más javára, illetve elfogadhatják-e a felkínált lehetőséget.

A legtöbb baj ugyanis — s most már szakadjunk el a konkrét példától, de maradjunk a balesetveszélyes udvariasságnál — az elsőbbségi jogról való lemondással van. A dinamikus közlekedés azt igényli a járművezetőktől, hogy éljenek elsőbbségi jogukkal, mert így növekszik az utak átbocsátóképessége. De: erről a jogáról a járművezetőknek meg kell tanulniuk lemondani is, ha ezt szabály írja elő (megkülönböztető jelzéseket használó járművek) vagy, ha más ok miatt ez indokolt, kívánatos. Ha például a hátrányos, alárendelt helyzetben levő jármű vagy ember veszélyhelyzetben van (a közlekedő villamos sínén „ragadt” a jármű, vagy az úttesten szabálytalanul halad át a gyalogos). Indokolt lemondani az elsőbbségről akkor is, ha a forgalom zavartalan áramlása ezt indokolja, vagy ha az előzékenység, a segítő szándék késztet erre (például utasokkal teli autóbussznak biztosítjuk a szabad utat, mert abban százan, mi pedig egyedül utazunk...).

A defenzív vezető az elsőbbségről sohasem ötletszerűen mond le, figyelembe veszi a körülményeket, az előtte, mögötte, balra, jobbra haladó járművek helyzetét, vezetőik szándékát. Azaz: mások számolájára nem udvariaskodik, számol azzal, hogy partnerekre, érte társakra talál! S ezért „lemondó szándékát” félreérthetetlenül közli. Nem elég tehát, ha csak járműve lassításával, megállítással utal szándékára, hanem kiegészítő jelzéssel is nyomatékosítja, hogy kell azt. Erre legalkalmasabb a kézjelzés! S itt, álljunk meg egy pillanatra, a legtöbb veszélyhelyzetet ugyanis épp a kézjelzéssel takarékoskodó járműveze-

tők okozzák. Ok azok, akik a fényszórót villantják fel, pedig már évek óta azt olvashatják minden közlekedési témájú cikkben, hogy a „villogtatás” nemzetközi értelme: „Vigyázz, jövők!” Azaz: a fényszórót felvillantó vezető éppenséggel azt jelzi, hogy él az elsőbbségi jogával! Nálunk, Magyarországon, ennek épp ellenkező gyakorlata van kialakulóban, s ez a rossz beidegződés, külföldön járt honfitársainkat sokszor veszélybe sodorta már, s az útjainkat járó külföldieket, meg a fényszórójelzést helyesen alkalmazó hazai autósokat is megtéveszti. A balesetveszélyes udvariasságnak ez a legelrejtőbb példája!

Talán nem hasznontalan megismételniünk az elsőbbségi jogról lemondó előzékenységre többi alapszabályait sem. A lemondás mindig csak két jármű kapcsolatában érvényes, tehát, azt minden egyes, alárendelt helyzetben levő jármű vezetőjével külön-külön kell közölni. A lemondás nem vonható vissza. Az a járművezető tehát, aki egyszer már jelezte, hogy átadja az elsőbbséget, az — önkéntes vállalása szerint — alárendelt helyzetbe került, és döntését nem vonhatja visszsa. (Gyakori példával szemléltethetjük ezt az irratlan szabályt: a kijelölt gyalogos átkelőhely előtt megálló autós int a gyalogosnak, hogy átengedi a zebrán. A gyalogos rosszul értelmezett előzékenységből visszaint, hogy csak hadd menjen az autós. A rövid huzavona azal végződik, hogy mindketten, egyszerre indulnak el, vagy a túldolai járdasíri időközben újabb gyalogosok indultak el, az oda-úti közlekedés azt igényli a járművezetőktől, hogy éljenek elsőbbségi jogukkal, mert így növekszik az utak átbocsátóképessége. De: erről a jogáról a járművezetőknek meg kell tanulniuk lemondani is, ha ezt szabály írja elő (megkülönböztető jelzéseket használó járművek) vagy, ha más ok miatt ez indokolt, kívánatos. Ha például a hátrányos, alárendelt helyzetben levő jármű vagy ember veszélyhelyzetben van (a közlekedő villamos sínén „ragadt” a jármű, vagy az úttesten szabálytalanul halad át a gyalogos). Indokolt lemondani az elsőbbségről akkor is, ha a forgalom zavartalan áramlása ezt indokolja, vagy ha az előzékenység, a segítő szándék késztet erre (például utasokkal teli autóbussznak biztosítjuk a szabad utat, mert abban százan, mi pedig egyedül utazunk...).

A defenzív vezető az elsőbbségről sohasem ötletszerűen mond le, figyelembe veszi a körülményeket, az előtte, mögötte, balra, jobbra haladó járművek helyzetét, vezetőik szándékát. Azaz: mások számolájára nem udvariaskodik, számol azzal, hogy partnerekre, érte társakra talál! S ezért „lemondó szándékát” félreérthetetlenül közli. Nem elég tehát, ha csak járműve lassításával, megállítással utal szándékára, hanem kiegészítő jelzéssel is nyomatékosítja, hogy kell azt. Erre legalkalmasabb a kézjelzés! S itt, álljunk meg egy pillanatra, a legtöbb veszélyhelyzetet ugyanis épp a kézjelzéssel takarékoskodó járműveze-

P. K.

Népünk hagyományvilágából

Tanyai emberek, télen

A jószágot hétköznap, ünneppal, télen és nyáron egyaránt el kell látni, legfeljebb a módja évszaktól függően változik. Télen már négy órákor megkezdik az etetést. Legkorábban a lovak elé vetnek takarmányt, mert a lo lassan és sokat eszik. A család felcseperedett férfi tagjai a meleg lóistállóban aludtak, gyakran még az öltözködés előtt: dobtak szénát a rács mögé.

A marhaistállóban már több dolgot akadt. Négy órákor kezdtek a munkát. Ilyenkor még sötét volt. A százfördülő táján mécsessel, a harmincas évek elejéig petróleumlámpával, azt követően szellámpával, villóhárlámpával világítottak. A tanyákban egymás után gyúltak ki a fénycsövek, jelezvén, hogy hozzáálltak a munkához.

A marhaistálló jászlaiból kilátráltak, azaz a megmaradt takarmányhulladékokat kiszórták az alom közé. A százfördülő többet bajlódott az istálló mögé vitték. A jó idő beálltával kévékbe szedték, kazlakba rakták és kemencében fűtöttek, kátlanban tüzeltek vele. Reggel kukoricaszárát, délután szálas takarmányt raktak a jászlaikba.

A kijáró disznóknak répat dobáltak az öljükba. A hízók eleinte szemes kukoricát kaptak, később, a felpályázás után, vízzel kevert kukoricadarát. A baromfiakat etetésre inkább az asszonyok feladata volt. A marhák másodszor, sőt harmadszor is kaptak takarmányt. Mire az itatásra került sor, már

teljesen kivilágosodott. A lovakat kötőféken vezették ki a vályúhoz, a marhák köteleit eloldították és szabadon engedték a kúthoz. Amíg italtak, a család egyik tagja megigazította helyüket, beajjazott. Ha kevés volt az alomszála, a friss trágyát összegyűjtötték. A marhák visszatértek az istállóba: mindegyik beállt a maga helyére, megkötötték őket, és készülődtek a fejéshez.

A lovakat és a marhákat megvakarták. A lovak pucolása akkurátusabb munkát kívánt. Lóvakarót, keféket, szalmacsövöt vagy rongydarabot használtak. Először a port fellejárták majd kefével lekefélték végül szalmacsövvel vagy a rongydarabral fényesre dörzsölték a ló szőrét. A marhák vakarása nem volt annyira rendszeres. A vakarón összegyűlt szőröket meleg vízben addig nyomkodták, amíg labdává nem állt össze. Fejés volt az utolsó munka a jószágok reggeli ellátásában. Utána, legkorábban úgy kilenc óra tájban, megfűstöltek. Ez tulajdonképpen ebéd is volt, mert a rövid nappalok miatt csak kétszer ettek. Délután két-három óra körül, az etetés megkezdése előtt, újra az asztalhoz ültek, és főtt ételt fogyasztottak.

A délutáni végeztetést nagyjából azonos volt a reggelivel. A lovak részére pác készült. Gyálult répat és pelyvát keverték össze, ha száraz volt, meglocsolták. A marhák kukoricaszárát kaptak. Este 6 órára befejezték az etetést és a fejést, majd aludni tértek. Bár korán keltek, tíz órát aludtak.

A hét egyik napján takarmányoztak. Kocsival megöltöttek az istállóval összeépült takarmányos vagy másként kandi nevű helyiséget takarmánnyal. Alomszálmát is hoztak az istállóajtó mellé. A hét egy másik napján kigaztaltak. Talicskával kitöltögtették a trágyát az istállóból az udvarra, és még ugyanazon a napon kocsival a megtrágyázandó szántóföld végén a gátrákra lerakták.

Ha hó esett, már az etetéssel egy időben hozzákezdtek az etakarításához. Utat hánnytak a kúthoz, az istállóhoz, az olákhöz. A fal tövéből egy méterre minden épületnél elhánnyták a havat. Az ablakpárkányokat tollsöprűvel tették rendbe, így a vályogból készült épületek nem rongálódtak meg a nedveségtől.

Jobb idő esetén a két etetés közti időben kaszafűrészel megnyesték a tanya körüli fákat. A gallyat kévékbe kötötték, kazlakba rakták. A botfát baltával összevágták, s a rözse mellett beszerelték.

A jószág ellátása során sokszor kellett a trágyát poszni. A csizma gyakran átnevedett. Ferkó olajjal kenték be. Ruhájuk átható ammóniászaggal telítődött. Akik a lóistállóban aludtak, azoknál még fokozottabb mértékben lehetett érezni. Innen a bűdös paraszt kifejezés, aminek van alapja — csak az a baj, hogy gyakran sértő szándékkal mondták.

Börcsök Vince

A csöves jelenség

5. Tenni valamit — ha tudunk

Véglegesen és visszavonhatatlanul elfogytak a be-költözhető szigetek az Al-Dunán. A Blaha Lujza vagy a Dugonics tér nincs kívül a társadalmon. Nincs tehát **hová kivonulni: tetszenek vagy sem a társadalmi jártékszabályok: nem lehet elmenekülni előlük.**

Van Szegeden tizenöt-húsz-ezer e szempontból veszélyes korú fiatal. Rendszeresen csövezik közülük néhány száz. Egyébként húszon fölé a többség úgyis visszabotorkál a „konformizmusba”. Mégsem mehetünk el szó nélkül a jelenség mellett. Az nem megoldás, ha rendőrzavarja szét napról napra őket. Ezzel csak erősödik a „cső” hamis mítosza, a környezetükkel elégedetlen fiatalok — akik jóval többen vannak, mint a Dugonics téri lófrölök — elhiszik, hogy a csöves lét valódi alternatívát jelent a nem is minden elemében tisztázott, nem is tökéletesen működő társadalmi értékrend ellenében.

A valódi megoldás csak az lehet, ha megkísérjük feltárni a társadalmi összefüggéseket, s ezek ismeretében megpróbálunk tenni valamit — ha tudunk. A társadalmi verseny nem önmagában rossz, még akkor sem, ha szükség szerint teremt frusztrált, lemaradott rétegeket, hanem a gyakorlat torzulásai miatt.

Gyors változásra nem lehet számítani, hiszen aki sokat akar keresni, kényszerpályára kerül. Ha nem vállal pluszmunkát, családja reális szükségleteit nem tudja kielégíteni. Ha vállal — s tíz-tizenkét órát dolgozik naponta —, törvényszerűen elorvodnak közösségi kapcsolatai, gyakran a családjától is elidegenedik. És egyik napról a másikra sem a gazdaság sem az iskola nem lépheti át a saját árnyékát...

Mindenek távlati feladatokat jelentenek. Am kitűzhetők közelebbi, az ifjúsági

szervezet által megvalósítandó célok is. Kérdés, kinek, kivel, miről, milyen keretek közt lehet — s egyáltalán lehet-e mindenkivel — kommunikálni e kérdéskör.

Noha programja szerint minden fiatal fontos számára — a KISZ-nek reális esélye csak a csövesekhez kényszerűségből csapódó szimpatizánsok körében lehet. Tudatformáló munkákkal színvonalán a lumpennekkel, az idősebbekkel sem igen tudunk mit kezdeni. Vannak vegetálóknak. Dolgoznak néha, valamennyit. Túl magas igényeik nincsenek, lehetőségeiket behatárolja a szociálpolitika adott állapota és a bűnüldöző szervek felkészültsége.

Azokkal, akik elvből utasítják el a munkát, de hajlandók cserében fogyasztásukat is korlátozni, lehet ugyan vitája a KISZ-nek, ám ettől naivitás lenne látványos eredményeket várni. A csöves életforma sem mentes a fogyasztás mételetől: pénzbe kerül a bór-nadrág, az alkohol, a kábítószerek. Aki vállal valamilyen munkát, aki nem a társadalom kárára él máshogyan, mint a többség, azt békén kell hagyni. De csalszó ideológia ez: egyrészt, mert élelemre, egészségügyi ellátásra mindenkinek szüksége van, s ennek fedezetét is meg kell termelni. Másrészt — s személyiségbomlasztó hatásán túl ez a kábítószerek legnagyobb veszélye — meg lehetően drágán és csak illegális úton lehet megszerezni: gazdag és befolyásos szülők híján igen nehéz megállni a bűnözés felé vezető lejtőn a hobó-romantika tisztán.

Vannak azonban olyan fiatalok, akiket visszaszerelhetne és vissza is kellene szereznie az ifjúsági színtérnek. Olyanok, akik amiatt kiábrándultak, mert úgy érzik, az iskolai és munkahelyi kollektívák között egyre kevesebb a valódi támaszt nyújtó emberi közös-

ség. Azt tapasztalják, egyre nehezebb olyan, az önmegvalósítás lehetőségét is tartalmazó munkához jutni, amelyekért értelme van a velük járó kötelezettségeket is vállalni. Úgy vélik, abban, hogy ez így alakul, a KISZ tehetetlenségének is szerepe van.

„Felháborodást vagy éppen cinizmust szül, ha a mindenki által jónak tartott változtatások útjába kevesek személyes érdekei állnak, ha korrupcióval, protekcióval, elvtelen összefogásokkal találkozunk...”

A KISZ Központi Bizottság kongresszusi levele szókimondóan fogalmaz. Am e sorokat éppen azok olvasásuk bizalmatlanul, akik már megpróbálták a saját környezetükben harcba szállni ezek ellen a jelenségek ellen, magukra maradtak, s sebeket kaptak ugyan, de eredményt nem értek el. Félő, hogy ha a kongresszusi levél gondolatait nem követik tettek, a levél korrekciós szerepe egy ponton hasonlóvá válik a CPG harcászati szövegéhez: egyformán hatástalanok lesznek az elvtelenség konkrét megnyilvánulásai és személyes szintű gyakorlói ellen. Ehhez pedig már csak egy csópp demagógia kell, hogy sokakban az a vélemény alakuljon ki, a KISZ vezetői is a könnyebb ellenállás útját választják, s hatékony érdekképviselet helyett a saját karrierjüket építik.

E bizalmát veszített, nem túl széles, de értékes réteget, ezeket az alapvetően jószándékú, jobbtitáni akaró, romantikus, de megalkuvás nélkül ítélkező ifjú világ-megváltókat megvédheti a KISZ a különböző szekták, obskurus közösségek, az álladszabadság vonzásától, ha megkísérli megérteni gondolkodásukat, ha programot tud adni számukra, ha az ifjúsági érdekképviseleti szerveként a gyakorlatban is tudja bizonyítani érveit igazát, érvényt tud szerezni elveinek.

Tanács István

Befejeződött a komszomolisták lálógalása

Ma, pénteken elutazik Szegedről az Iván Kopanszki vezette Komszomol-delegáció. Az odesszai testvérszervezet képviselői tegnap, csütörtökön látogatást tettek a KISZ-vezetőképző központban, találkoztak a hallgatókkal.

Délután városnézés majd a megyei KISZ-bizottságon egy zárómegbeszélés volt a programjuk. A delegáció tagjai ma, pénteken, a reggeli órákban indulnak Budapestre, ahol megtekintik az Ország-házat.

A megyei KISZ-bizottság ülése

A KISZ Csongrád megyei bizottsága tegnap, csütörtökön ülést tartott. A testület a többi között — a káderutánpótlás és káderképzés kérdéseivel is foglalkozott.

Az 1982-83-as tanévtől:

Ötnapos munkahét az iskolákban

Ötnapos lesz a munkahét az 1982/83-as tanévtől az ország iskoláiban. A tanítás új rendjének kialakítását ezekben a napokban kezdik meg a Művelődési Minisztérium közoktatási főosztályán.

Amin elmondták: az Országos Pedagógiai Intézet, a tanácsok művelődésügyi osztályainak munkatársaival, pedagógusokkal és más szakemberekkel együtt vizsgálják: miként lehetne a jelenleg tanítással töltött szombati órákat pótolni, mert ismeretes, az általános iskolák diákjainak 1979. óta csak minden második szombatban van oktatás, a középiskolákban pedig hasonló célból kiséretek folytak. A tananyagot nem csökkenthetik, hiszen ezt nem is olyan régen a nevelés-oktatás új tanterve szerint dolgozták ki, fokozatosan vezetik be az általános és a középfokú iskolákban. Más módon kell tehát pótolni a kieső iskola-

típustól függően évi 15–30 napot. Felvetődött a gondolat, hogy korábban kezdik, vagy később fejezik be a tanévet, esetleg a szüneteket rövidítik. Ez a megoldás azonban érzékenyen érintené a tanulókat, a szülőket és a pedagógusokat is. Szóba jött az egész napos tanítás, vagyis az, hogy néhány órát délután is tanítanak.

A döntés előtt sokféle körülményt, igényt és követelményt kell figyelembe venni — hangsúlyozták a minisztériumban. A többi között azt, hogy az általános iskolákban a következő tanévben még nagyobb szükség lesz a kétféleképpen oktatásra, mivel a jelenleginél több lesz a tanulók száma. Bármiként pótolják azonban a hatodik tanítási napot, az új munkarendnek összhangban kell lennie az oktatási távlati fejlesztési tervvel. (MTI)

Öten-hatan összehajolnak

— Eljött hozzám egyszer két fiatal. Mondtam nekik, kedveseim, csináljanak valami olyan helyet, ahova én is elmehetnék. És tessék, megvan. Ha csak egyetlen napon nem jöhetnek valami miatt, egészen rosszul érzem magam. De a többiek is, higgye el. Mindannyian itt toporgunk már két órákat, és úgy elröppen az idő, nehezen kászálódunk hatkor. Már menni kell? Maradnánk, bár belátjuk, a fiataloknak is kell a hely. Zeneinek itt esténként.

— Megírja az újságba? Ezt a verset nem lehetne bele-tenni? Az egyik klubtag írta, dallamot is találtunk hozzá. Szombaton énekeljük, mert akkor jönnek a vendégek. A művelődési házaktól a nyugdíjasokig tagjai.

— Azon is gondolkodtunk, nem kellene összeadni valamennyit a tüzeltre? Mindig olyan jó meleg van, és ahogy hallom, nem sok a pénz a művelődési háznak. S mi mindenre kell azt elosztani!

Egy más szavát alig győzik kívánni. Mintha széleszűrt, de némaság után mohón költögetnék a beszéd ízeit. Egy-egy asztal körül öt-hat-hatan összehajolnak, a távolabb ülőknek bólogatnak, molyognak. Néhányan ott-honosan járnak-kelenek, egyik társaságtól a másikig. „Mi újság, mit főzött ma, Katóka, nem láttam a fürdőben, csak nincs valami baj?”

A hangulat: családias. Miért? Mitől? Alig néhány hónapja ismerik egymást. Tavaly ősszel hirdette meg a Bartók művelődési központ, hogy a pincehelyiségében szeretettel várja a környéken lakó idősebb embereket. Tódultak.

„Belvárosi klub.” Ezt a nevet kapta, jobb híján, az újszerű társaság. Színészek adtak műsort az első alkalommal, azóta is volt már több „rendezvényük”, a citerezzenekar jött Algyőről, Szécsi József is a zenéről beszélt, útifilmeiket látták, nyugdíjas színész, Bányász Ilona szavalt, karácsonyfát is állítottak. Tagsági igazol-

ványt kaptak — 95-en. Naponta rendszerint 50–60-an ülnek be a pincébe, s kettőtől hatig beszélgetnek, kártyáznak, olvasnak, énekelnek, ha úgy tartja kedvük, az asszonyok kézimunkáznak, recepteket cserélnek. A művelődési központ ide költöztette a folyóirat-olvasóját és a fonotekáját. Használják.

Tátray Barnáné, a ház folyóirat-olvasójában dolgozott, most ezt a klubot vezeti. Fűtő gépet az irodában, a szobai találatokhoz a fogalmazza a köszöntőjét.

Iparosemberek, kismes-terek voltak, akik ide járnak. Kártyas, műbútoras-talos, pallér van köztük. Er-telmiségek, pedagógusok is jönnek, a nyugdíjuktól nem futja a lapokra, itt olvasnak. A férfiak csöndeselek, kártyáznak, az asszonyok jó kedélyűek, hangosan kacag-
gok. Házas párok is akadnak, de a legtöbben magányosok. Bármit kérnek, igyekezünk teljesíteni. Szeretem is, be-csülöm is ezért a fiatalokat, a művelődési ház vezetőjét, meg a munkatársait. Hogy gondjuk van az öregekre. De azt magam sem hittem, hogy ekkora örömet szerezhetünk ennyi embernek, egyszerűen csak azzal, hogy idevárjuk őket.

— Engem Landisz Pálné-nak hívnak, rokkantnyugdíjas vagyok, a férjemmel jó-vők mindennap. Megjé-dtem először. Eljöttünk a megnyitóra, tetszett minden. Másnap meccs volt a tévé-ben, az uram csak ült. Mindjárt két óra, hát nem indulunk? — gondoltam magamban, és egészen ké-sébeestem. Ha ő nem akar járn, akkor illik nekem is otthon maradni, lecenélni, unatkozni tovább. Ami mun-ka van kettőnkre, délelő-tőnként elvégzem. Egyez-
asztán fölállt, azt mondja: hát nem megyünk a klub-ba? Talán neheztelnek a lá-nyomok, hogy nem vállal-tam el a gyereket. Nehéz életem volt, sok szenvedé-sel, most szeretnék én is élni keveset...

— Még nyaralni sem voltam, soha, sehol. Huszonhét évet húztam le a konzerv-gyárban, azelőtt is nehéz munkát végeztem, hentes voltam — bólint, szinte min-den szó után Szabó Ferene, mintha nyomatékot kívánna a mondanivalójára. — Szegé-

nyen kerültünk össze a fele-ségemmel, apránként szede-gettünk össze mindent, va-lami folyton hiányzott. Hogy már megnyugodhattunk vol-na — itt hagyott. A fiam filmrendező, most telt le a két éve a főiskola után, végre forgathat. Hogyan kívánhatnám, hogy itt peszt-ráljon? Ezek az asszonyok befogadtak, a bánatom mű-lik közöttük.

— A Ferenc bizony igen el volt keseredve, mikor megismerkedtünk. Vigasztal-tuk. Én sem éreztem valami fényesen magamat azelőtt. Naphosszat az ablakban ül-tem, hova mehettem volna egyedül? Beteg voltam, a múltkor, hát nem eljött hoz-zám ez az aranyos? Meg is gyógyultam rögtön.

Csiszár Jánosné és Sze-kercs Mihályné egymás mel-lett ülnek, mótá a klub megnyit. Sose látták egy-mást azelőtt.

Papp Zoltánné beavat a titkaikba:

— A szemüveges, ott jobbra, dalárdista volt, jó han-gú, jó kedélyű ember, a fér-fiak közül legjobban őt ked-veljük. A jó kiállítás, ősz bajszos világot járt, jó mo-dorú férfi. Itt ismerkedtek össze azzal a hölgygel, aki-vel kártyázik. Azt mondják, főz rá az asszony, jól meg-vannak, de persze házasság-ról még nem volt szó. Az anyóka, aki olvas a sarok-ban, öt éve naponta megje-lenik a folyóiratolvasóban, Tátrayné Györgyikénél. Na-gyot hall, csak a szájmögá-sunkról olvassa le, amit mondunk. Az a hangos em-ber kőműves volt, a klinikák építésén dolgozott valamikor, azt meséli. Meg hogy futó-bajnok korában valami Mag-dika szép szeméért ért cél-ba, mindig elsőnek...

Mennyit hiányoljuk mos-tanában a „valódi közössé-geket”? De hát mi is az a közösség? Bizonyára olyan emberek, akikben van va-lami közös. Mondjuk: az élet-koruk. S hány-szor hiányol-tuk Szegeden a „nyitott há-zakat”, a közösségi kulturá-lódás divatos helyszíneit? Mondogattuk, hogy a meg-
vő művelődési házak a kor-szerűtlen épületek miatt nem válhatnak ilyenekké. A Bartók pincéje immár „nyitott”, a közművelődési színházalatt teljes értelmé-ben. És közösség alakult benne.

Sulyok Erászbet

Sikeres mezőgazdasági összeírás

A statisztikai információk nélkülözhetetlenek a mezőgazdasági kistermelés fejlesztési terveinek kialakításához és — ebből kiindulva 1980 elején másfél millió mezőgazdasági kistermelőre, továbbá a nagyüzemekre is kiterjedő statisztikai összeírás kezdődött az országban. A kérdések a kistermelők földterületére, január 1-i állatállományára és fontosabb gépeire vonatkoztak.

A Központi Statisztikai Hivatal illetékesei az MTI munkatársának elmondták, hogy az összeírás a tervezett határidő — január 15. — előtt mindenütt befejeződött. A tapasztalatok általában kedvezőek voltak; a lakosság túlnyomó többsége megértette, hogy az adatgyűjtés információ — amelyeket csak statisztikai célokra lehet felhasználni — a kistermelők személyes javát is szolgálja. Bizalommal fogadták a KSH által alkalmazott 12 000 számlálóbiztos közül a hozzájuk be-térőket. A számlálóbiztosok — köztük nagy számban tanácsai dolgozók, mezőgazda-sági üzemi szakemberek — jól és odaadón dolgoztak, különösen nehéz munkát végeztek a távoli tanyák felkeresése során. Elismerés il-lelt azokat a tanácsai és más helyi szervek vezetőit is, akik változatos és ötletes módszerekkel segítették az összeírás sikerét.

A Központi Statisztikai Hivatal megyei igazgatósá-

gának szervezésével, szakmai irányításával végzett összeírás nagy mennyiségű anyagát már összegyűjtötték, jelenleg az adatok rendezése, és ellenőrzése folyik. Elsőként az állattartás főbb adatait dolgozzák fel. (Az állatállomány kulcsfontosságú összesített adatai már néhány héten belül ismertté válnak.)

Építőipari szakmunkások cseréje

Két hónapon át Tatabányán dolgoztak a Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat kőművesei. A bányász kertvárosban és a Madách-kertről új lakótelepen segítettek a Komárom megyei Állami Építőipari Vállalatnak azzal, hogy több mint 200 lakásban elvégezték a külön-böző befejező jellegű kőmű-vesmunkát. A Fejér megyei építők tulajdonképpen a Komárom megyei segítségét viszonzották, akik nemrégiben Székesfehérváron dolgoztak: egy házgyári lakó-tömbben hőközpontot szerel-ték, kiépítették az új laká-sokban a víz-, a csatorna- és a villanyvezetéseket.

A két vállalat olyan szak-munkásokat adott kölcsön egymásnak, akiknek mun-

káját ideiglenesen nélkülöz-ni tudták. Ugyanakkor a másik vállalatnál ezek a munkások hiányt pótolnak, enyhítették a létszámgondo-kát. A vendégbrigádok mind-két városban közmegele-gésre dolgoztak, a munkate-rület átvétele után szinte minden perccel kibasználtak, gyors és jó minőségű mun-kát végeztek.

Burgonyatermesztés

A Georgikon burgonyater-mesztő Társaság az idén csaknem ezer hektáron ter-meli a magyar rózsát, a Keszthelyi Agrártudományi

Egyetem új fajtáját. A tár-saságban résztvevő nyolc ter-melőszövetkezet az idén szer-melősen 1125 hektáron ter-mel burgonyát.